

بررسی میزان امیدواری به اشتغال در آینده دانشجویان

رشته های علوم انسانی

فخرالسادات قریشی راد

گروه روانشناسی دانشگاه تربیت معلم آذربایجان

چکیده

توسعه آموزش و کیفیت کار آن با نیازهای اقتصادی و تقاضاهای اجتماعی از در ناهماهنگی درآمده که بیکاری فزاینده فارغ التحصیلان دانشگاهی را در پی دارد. هدف اصلی از این تحقیق تعیین میزان امیدواری دانشجویان به اشتغال در آینده در بین دانشجویان سه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، علوم تربیتی و روانشناسی، الهیات و عوامل فردی و اجتماعی موثر بر آن ها بوده است. در این راستا از تئوری نیازهای مک کللند، نظریه هماهنگی کورمن و سوپر استفاده گردیده است. در واقع بررسی حاضر به صورت پیمایشی انجام شده به طوری که واحد های مطالعه، دانشجویان و واحد های تحلیل در سطح دانشکده ها بود و از نظر زمانی بررسی مقطعی است.

جامعه آماری کل دانشجویان سه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، علوم تربیتی و روانشناسی و الهیات دانشگاه تربیت معلم آذربایجان (جمعاً 1680 نفر) که در سال تحصیلی 84-85، مشغول به تحصیل بودند و نمونه آماری، 168 نفر برابر با 10% از جامعه فوق به صورت تصادفی ساده بود.

ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق ساخته بود و برای تحلیل داده ها، از روش های آمار توصیفی و آزمون های آمار استنباطی نظیر خی دو و تحلیل واریانس استفاده شده است.

نتایج به دست آمده ارتباط معنی داری را بین متغیرهای عزت نفس، علاقه به رشته تحصیلی، روابط اجتماعی، مسئولیت پذیری، توانایی های افراد، میزان مشارکت دانشجویان در فعالیتهای اجتماعی و منزلت دانشجویان در جامعه، با امیدواری به اشتغال در آینده دانشجویان نشان داد.

واژه های کلیدی: امیدواری به اشتغال، رشته تحصیلی، عزت نفس، روابط اجتماعی، شرایط کار، مسئولیت پذیری،

توانایی فردی

The Requirement of Future Optimistic Occupation for the Humanity Students

F. Ghoreishi Rad

Department of Psychology, University Tarbit Moallem Azarbayejan

Abstract

The development in and quality of education does not normally correlate with the economical and social demands which in turn leads to a fast – growing unemployment among the university graduates. In this paper the attempt is made to determine and specify students' hope to get the employment in future. The students' individual and social factors affecting their employment are also among the issues under investigation. The present study in fact, has been done in a survey research method in a way that the students are the unit of study and unit of analysis is at the level of faculties and it is chronologically cross-sectional.

The total statistical population is the students in faculty of Literature, Education and psychology as well as of Theology in Azerbaijan Teacher Training University (1680 in whole). The 168 subjects (10% of the population) were studying in educational year 84-85, which was a simple random selection. The tools used were a researcher-made questionnaire and to analyse the data, the descriptive statistical methods and inferential statistics have been used.

The results indicate that the correlation of variables such as self-esteem, interest in course of study, social relationship, responsibilities, individual skills, job condition, the extent of corporation in social activities with the variable of student' hope for future employment is statically significant.

Key words: Hoping to employment - Course of study - Self esteem - Social relationship - Job condition - responsibility - Individual skills

مقدمه

از دیدگاه برنامه ریزان اقتصادی اوضاع و احوال آموزش از جهات کاملاً متفاوتی مورد انتقاد است به این معنی که توسعه آموزش و کیفیت کار آن با نیازهای اقتصادی و تقاضاهای اجتماعی از در ناهماهنگی درآمده و گسترش کمی آموزش که بیشتر بر ملاحظات

سیاسی متکی بود کمتر رابطه‌ای با نیازها و امکانات اقتصادی داشته و جامعه رادر محدوده مشکلات اقتصادی و اجتماعی جدید قرار داده است. پیدایش این تضاد در بطن جامعه از شیوه عدم تجانس استراتژی‌های اقتصادی و اجتماعی از یکسو و آموزش از سوی دیگر است.

بر میزان این امیدواری تاثیر گذار است؟ پاسخ دهیم. کار و تلاش بخش مهمی از شخصیت انسانها است. اهمیت اشتغال و بحث و بررسی در این زمینه را می توان از اصول قانون اساسی به سهولت استنباط نمود. به موجب اصل 28 و بند دوم اصل 43 قانون اساسی ایجاد اشتغال کامل یکی از هدفها و جهت گیری های توسعه بیان شده است (منصور، 1384). اصول مزبور تا حدودی سیاست اشتغال کشور را تدوین کرده است و تصمیم گیرندگان و سیاستگذاران کشور را ملزوم ساخته که به شناسایی عوامل موثر در عرضه و تقاضای نیروی کار به منظور ایجاد توازن کمی و کیفی مسأله اشتغال پردازد. ایجاد اشتغال کامل خود یکی از عوامل زمینه ساز تحقق هدفهای دیگر نظیر رفع فقر، تامین بهداشت، آموزش و مسکن می باشد. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه، امکان اشتغال به کار و شرایط مادی را برای احراز شغل برای تمامی فارغ التحصیلان فراهم نماید.

رشته های علوم انسانی، علوم تربیتی و الهیات در بعضی از شاخه هایشان تفاوت های بسیاری با علوم تجربی دارند ولی در ساخت فرهنگی هر جامعه ای رسالت آن ها بسیار حساس است. چرا که علوم پرورشی بخش عمده ای از قوای نرم افزاری یا ذهنی جمعی جامعه را بر عهده دارد. از طرفی فارغ التحصیلان آن ها نمی توانند همانند رشته های فنی و مهندسی مستقیماً در خدمت بازار کار قرار گیرند. ضعف اینجاست که هنوز قابلیت های متخصصان علوم انسانی، تربیتی و الهیات را به درستی روشن نکرده اند. در عرصه های کلان هم باید به این فکر کنیم که فیلسوفان، نظریه پردازان اجتماعی چه نقشی دارند. امروز بخشی از معضلات ما ناشی از فقدان وجود افکار مهم، بلند، تاریخ ساز و جامعه پرور

این تضاد مشخصه های متعددی دارد که از میان آن ها بیکاری جوانان، بخصوص بیکاری فزاینده فارغ التحصیلان دانشگاهی به نحو خاصی جلب نظر می کند. این امر قبل از هر چیز نمایانگر این واقعیت است که دانشگاهها وظایف خود را در زمینه آماده ساختن فرد برای احراز شغل به خوبی انجام نمی دهند. بنحوی که هم اکنون می بینیم فارغ التحصیلان دانشگاهی با مشکلات جدی در زمینه پیدا کردن شغل روبرو هستند. در تشریح مکانیسم این وضع پیچیده کارشناسان امور اقتصادی و مسایل آموزشی از اصطلاح رکود تورمی آموزش کمک می گیرند. رکود اشتغال و تورم آموزشی را باید در ورشکستگی تکنیک های برنامه ریزی انسانی، نابسامانی نظام آموزشی و رکورد اقتصادی که در آن تقاضای شغل بیش از عرضه آن است جستجو کرد که نتیجه این عدم تعادل به صورت بیماری پنهان و آشکار ظاهر می شود (نصیرزاده، 1379).

اگر دیدگاه انتقادی اقتصاد را از اوضاع آموزشی عمیق تر مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهیم به این نتیجه دست می یابیم که نسبی بودن کیفیت آموزش از یکسو و بالا بودن سطح هزینه های آموزشی دانشگاه نتایج رضایت بخشی در زمینه توسعه اقتصادی به دست نداده اند. بیش از نیمی از افراد که وارد دانشگاه می شوند نمی توانند تخصصی را که مبتنی بر نیازهای نوین جامعه باشد فراگیرند، در نتیجه پس از فراغت از تحصیل نمی توانند شغلی مناسب و فراخور خویش پیدا کنند، و جز کسب مدارک عالیه انگیزه دیگری ندارند (داداشی پور، 1355). در این پژوهش برآنیم تا به این سؤال که دانشجویان رشته های علوم انسانی تا چه اندازه به اشتغال در آینده امیدوار هستند؟ و چه عواملی

- 4- بین مسئولیت پذیری و میزان امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد.
- 5- بین میزان توانایی‌های کسب شده و امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد.
- 6 - بین میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های اجتماعی و امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد.
- 7- بین علاقه به رشته تحصیلی و میزان امیدواری به اشتغال در آینده رابطه وجود دارد.

تعریف مفاهیم

اشتغال: از نقطه نظر اجتماعی، اشتغال بطور اعم عبارتست از: مشغول شدن یک فرد به انجام فعالیتی دسته جمعی برای برآوردن نیازهای مادی و معنوی گروهی. از دیدگاه سیاسی اشتغال به معنی انتظام بخشیدن در امر به کارگیری نیروی انسانی اعم از کارآمد و غیر کارآمد است. و از دیدگاه فرهنگی اشتغال عبارتست از: سازش فکری، روحی و جسمی یک فرد با فرصت‌های مختلفی که در جامعه به دست می‌آید. از دیدگاه مدیریت، عبارت از: بکارگیری منطقی نیروهای متخصص و کارآمد در مشاغل تخصصی و تطبیق آن‌ها با نیازهای تخصصی مورد لزوم سازمانی. و از دیدگاه اقتصادی عبارت است از: چگونگی کاربرد درجات مهارت، مقدار نیروی کار در اختیار، کیفیت و کمیت تجهیزات در دسترس، شیوه‌های فنی موجود، میزان رقابت عادات به مصرف و تولید و مطلوبیت درجات شدت کار که در تولید و توزیع درآمد ملی موثرند (نصیرزاده، 1379).

جنسیت: این متغیر مربوط به مشخصات عمومی و به معنای مذکر یا مونث بودن فرد می‌باشد. توانایی‌ها فردی: قابلیت‌های کسب شده توسط فرد را گویند که شامل توانایی‌های فنی، توانایی‌های هنری و توانایی‌های علمی می‌شود.

است. اگر نگرش تغییر کند خواهیم دید که هر عملی در تمام عرصه‌ها تاثیرات انسانی - اجتماعی به جای می‌گذارد.

اشتغال و بیکاری یکی از مسایل مهم و اساسی جامعه در حال توسعه ایران است. آمارها نشان می‌دهد در دهه 75-65 نظام آموزش عالی ایران دو برابر پنجاه سال گذشته دانشجوی تربیت کرده، طی همین دهه تعداد دانشجویان در بخش دولتی کشور معادل 245 درصد و دانشجویان دانشگاه آزاد سالانه برابر 43 درصد افزایش داشته است. از اینرو کشور همه ساله با دانش آموخته عالی بیکار بسیاری روبروست، بنحوی که در سال 1378 نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها رقم 85/7 درصد را نشان می‌دهد (نصیرزاده، 1379).

اهداف تحقیق

هدف کلی تحقیق حاضر تعیین میزان امیدواری دانشجویان رشته‌های علوم انسانی، علوم تربیتی و الهیات به اشتغال در آینده و مشخص کردن عوامل موثر بر این میزان می‌باشد. تعیین رابطه بین جنسیت، نوع تحصیلات، عزت نفس، میزان علاقه به رشته تحصیلی، نیاز به پیشرفت، مسئولیت پذیری، توانایی کسب شده، مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های اجتماعی و میزان امیدواری به اشتغال در آینده از اهداف اختصاصی آن است.

فرضیه‌های تحقیق

- 1- بین جنسیت و میزان امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد.
- 2- بین نوع تحصیلات و میزان امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد.
- 3- بین روابط اجتماعی و میزان امیدواری به اشتغال در آینده رابطه وجود دارد.

می تواند سازگار شود، ولی با توجه به سه اصل فوق و تاثیر یادگیری در جریان سازگاری به مرور زمان مفهوم سازگاری فقط با یک شغل ارزش خود را از دست داد. سازش شغلی تعاملی بین خصوصیات فردی و شرایط شغلی است (شفیع آبادی، 1367).

نظریه انتظار، یکی دیگر از نظریه های شناختی است که توسط وروم پیشنهاد و پورتر و لالی آن را تکمیل نمودند. این نظریه از سه عنصر تشکیل یافته است:

رابطه بین جنسیت و امکان اشتغال در آینده، رابطه بین سن فارغ التحصیلان با انتظارات شغلی و رابطه بین توانایی های فارغ التحصیلان. به نظریه، جنسیت با طرز تلقی افراد نسبت به مشاغل گوناگون در ارتباط است و همانند دیگر تفاوت های روانی و فیزیکی مرد و زن در انتخاب شغل آنان تاثیر دارد (میوز¹، 1993).

نظریه اجتماعی میلر، اعتقاد دارد که عوامل متعددی از قبیل خانواده، روابط اجتماعی، امکانات محیطی، شرایط کار و بازار و غیره در انتخاب شغل موثرند و معتقد است که خصوصیات فردی و موقعیت اقتصادی - اجتماعی، انتخاب شغل را در کنترل خود دارند (حسینی نسب، 1371).

تئوری نیازهای مک کلند

در حالی که مزلو، مراتب نیازها را به افراد قابل تعمیم می داند، در پژوهش جامعی که نظریه پردازی به نام دیوید مک کلند و همکارانش انجام دادند به این نتیجه رسیدند که فرد بر اثر کنش متقابل با محیط و جامعه، نیازهای خاصی را می آموزد و حاصل آن سه انگیزه اساسی در انسان است: نیاز به پیشرفت، نیاز به

عزت نفس: به ارزیابی های فردی از اثر بخشی یا توان خود برای رفتار خاص به نحو موفقیت آمیز اشاره دارد و شامل احساس ارزشمندی، قدرت تصمیم گیری و داشتن پشتکار می شود.

رشته تحصیلی (نوع تحصیلات): منظور رشته با حوزه های از علوم که دانشجویان در آن حوزه در حال فراگیری آن علم می باشند.

روابط اجتماعی: یعنی فرد در زندگی خود تا چه اندازه با دیگران در ارتباط و تعامل است. این متغیر از تئوری اجتماعی میلر استخراج شده است که با دو معرف سنجیده می شود:

1- ارتباط و تعامل با دیگران

2- تمایل به شرکت در کارهای گروهی

شرایط بازار کار در جامعه: عبارت است از: جریاناتی که از طریق آن ها میان عرضه و تقاضای نیروی کار تعیین و مشخص می شود.

مسئولیت پذیری: یعنی اینکه فرد چه مقدار نسبت به وظایف محوله احساس تعهد می نماید و میل به انجام آن به صورت مطلوب دارد.

چارچوب تئوریک تحقیق

نظریه خصیصه و عامل در زمینه سازش شغلی بر سه اصل استوار است:

- با توجه به وجود تفاوت های فردی بین انسان ها از نظر جسمانی، روانی، اجتماعی هر فردی می تواند با نوع خاصی از مشاغل حداکثر سازش را دارا باشد.

- انجام مشاغل متعدد به خصوصیات خاصی نیاز دارد در نتیجه افرادی که به مشاغل گوناگون اشتغال دارند دارای ویژگی های متفاوتی هستند.

- سازگاری شغلی دو بعدی است بدین معنی که عوامل درونی و بیرونی در ایجاد آن موثرند. در گذشته اعتقاد بر این بود که هر فردی فقط با یک شغل

¹- Meeus

تصمیمات او منجر به اعمالی می‌شود که از نظر وی
برایش منافی داشته باشد.

سوپردرارایه نظریه‌اش به شدت تحت تاثیر
خویشتن‌پنداری قرار گرفته است، یعنی "هر فردی
شغلی را انتخاب می‌کند که متناسب با عقاید و
پندارش درباره خودش باشد". او معتقد است انتخاب
شغل یکی از نتایج تکامل و بلوغ شغلی و حرفه‌ای
است. بنابراین اگر مسیر تکاملی انتخاب و بلوغ شغلی
و حرفه‌ای مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد و مشخص
شود که فرد بطور کلی در طی این مسیر از چه مراحل
می‌گذرد، در این حالت هدایت شغلی و حرفه‌ای فرد
با توجه به مسیر و مراحل شناخته شده بسیار ساده تر و
عملی تر خواهد بود (شفیع آبادی، 1382).

نظریه سیر تکاملی انتخاب شغل و حرفه توسط
گینزبرگ و همکاران (1951) مطرح گردید. آن‌ها با
تاکید بر مبنای روانشناسی رشد، معتقدند جریان رشد
انسان فرآیندی پیوسته و تکاملی است، و انتخاب شغل
نیز نظیر رشد فرآیندی است و با عواملی نظیر
ارزش‌های فردی، واقعیات محیطی، عوامل عاطفی و
فرصت‌های تربیتی بستگی دارد. به عبارت دیگر،
انتخاب شغل، فرآیندی است که در طی دوره معین
انجام می‌پذیرد و در این دوره فرد بین انتظارات و
امکانات و خصوصیات فردی، سازش و توافق بوجود
می‌آورد که قابل بازگشت نیست، سیر تکاملی انتخاب
شغل دارای سه مرحله رویایی، آزمایشی و واقع بینی
می‌باشد که فرد پس از طی این سه مرحله به انتخاب
شغل دست می‌زند (همان منبع).

قدرت و نیاز به پیوند جویی. وی در سال 1955، با
چنین اعتقادی که بعضی افراد نوعاً تمایل به انجام
کارهایی دارند که دیگران ندارند، تئوری خود را مطرح
ساخت. کوشش وی بر آن بود، تا انگیزه‌ای را که
موجب تمایل افراد به کار کردن بیشتر می‌شود شناسایی
کند. آن‌ها با استفاده از آزمون‌های شخصیت از جمله
آزمون اندریافت موضوع و با اعتقاد به تفاوت‌های
فردی، اقدام به سنجش نیاز به پیشرفت نموده و دریافتند
که در کسانی که نیاز به پیشرفت قوی است ویژگی‌های
زیر دیده می‌شود:

- 1- برای پیدا کردن راه حل مسایل شخصاً قبول
مسئولیت می‌کند.
 - 2- هدف مدار هستند.
 - 3- چالشی بوده و هدف‌هایی را که متعادل، واقعی و
تحقق پذیر است تعیین می‌نمایند.
 - 4- به فرایند باز خورد در عملکرد خود علاقمند
می‌باشند.
 - 5- سرشار از انرژی و شیفته کار هستند، کار برای
آنان از لحاظ فراهم ساختن یادداشت‌های درونی مهم
است و نه از لحاظ کسب ثروت و پول.
 - 6- از این جهت مسئولیت‌های فردی را می‌پذیرند
که دیگران در پیشرفت بر او سبقت نگیرند، برای این
افراد رسیدن به هدف هنگامی افزایش می‌یابد که هدف
تا اندازه‌ای مشکل و تا حدودی مخاطره آمیز است.
- براساس نظریه هماهنگی کورمن، هر رفتاری که از
آدمی سر می‌زند مبتنی بر فرآیند تصمیم‌گیری است که
با توجه به ظرفیت‌های ادراکی و شناختی او صورت
می‌گیرد. از سوی دیگر چون انسان به عنوان موجودی
منطقی و اقتصادی تلقی می‌شود، بنابراین در هر مورد

مروری بر تحقیقات پیشین

بررسی های مربوط به اشتغال با اولین سرشماری عمومی سال 1335 که به عنوان اولین گام و تنها منبع مهم آماری از نظر اشتغال و بیکاری و نیز در سال 1343 برای دست یابی به اطلاعات ضروری در زمینه جمعیت فعال اشتغال، جهت استفاده در برنامه ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی انجام گرفت (همان منبع). بلاوگ، منطق اقتصادی جستجوی شغل را علت اصلی بیکاری در میان تحصیل کردگان می داند. این امر بیش از آنکه نتیجه فاصله میان عرضه و تقاضای کل نیروی کار باشد ناشی از فاصله گذاری در دوره قبل از شاغل شدن بیکاران تحصیل کرده است. وی گرایش به متعادل کردن عرضه و تقاضای نیروی کار آموزش دیده دارد، زیرا هم تقاضا و هم عرضه در حال گسترش است. دیگر تحلیل گران نیز نابرابری های رشد تقاضا و عرضه در سال های اخیر را مورد تاکید قرار داده اند، و یکی از راه های اصلی از میان بردن بیکاری فارغ التحصیلان، متعادل کردن زخم های رشد نسبی را مورد تاکید قرار داده اند. برای توضیح پدیده بیکاری در میان تحصیل کردگان، عناصر زیر توسط این نویسندگان مشخص شده است:

- 1- نابرابری های موجود در عرضه و تقاضا برای نیروهای انسانی آموزش دیده در حال رشد.
- 2- کندی انطباق میزان مزد و حقوق افراد تحصیل کرده برای تسویه بازار کار.
- 3- پیشداوری های موجود تحصیل کردگان در مورد قبول انواع مشاغل (به نقل از نصیرزاده، 1379).

نهضت (1354) نیز تحقیق درباره سنجش نظرات و

عقاید دانشجویان نسبت به آینده شغلی خودشان انجام داده است. در این تحقیق از 13584 دانشجوی پسر و دختر سوال شده که نوع شغل مورد علاقه ای را که در آینده برای خود در نظر دارند مشخص نمایند فراوانترین نوع پاسخ آزمودنی ها مربوط به اشتغال در سازمان های دولتی بود، کار آزاد در مرتبه دوم و اشتغال در سازمان های غیر دولتی در مرتبه سوم اهمیت قرار داشتند. از لحاظ آرزوی اشتغال در سازمان های دولتی تفاوتی بین زنان و مردان وجود نداشت و این تفاوت در مورد اشتغال در موسسات غیر دولتی به نفع فارغ التحصیلان پسر بسیار جزیی بود اما تفاوت بین زنان و مردان از لحاظ تمایل به شغل معنی دار بود. ویکسون در ایالات متحده آمریکا نیز در سال 1976 به نتیجه مشابهی رسید، که تبعیضات آموزشی زن و مرد باعث تبعیضات شغلی آنان می گردد (به نقل از همان منبع).

تحقیقی تحت عنوان "بررسی کارآیی رشته های مختلف تحصیلی با توجه به نیاز جامعه" در استان آذربایجان شرقی توسط حسینی نسب (1371) صورت گرفت. نتایج این تحقیق نشان داد که رشته تحصیلی با نوع شغل احراز شده در جامعه مطابقت قابل ملاحظه ای نداشته در حالیکه فارغ التحصیلان رشته های فنی بیشتر جذب بازار کار شده اند و پسر ها در کار یابی موفقتر از فارغ التحصیلان دختر بودند.

تحقیقی در مورد تحلیل اشتغال و بیکاری و آرایه راه حل مناسب، توسط بهشتی انجام شد، نشان داد که بازار کار در کشور با نارسایی های زیادی مواجه است. بررسی روند افزایش جمعیت و نیروی انسانی کشور در دوره 1375-1355 و پیش بینی افزایش تعداد بیکاران در دوره 1378 تا 1383، که نشانگر مشکل اساسی

برابر با 10% از جامعه فوق به صورت تصادفی ساده بود. ابزار گردآوری داده‌ها ابزار این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته، که با تکیه بر مدل تحلیلی، نظریه‌ها و پیشینه موضوع، 26 سوال 6 گزینه‌ای به همراه اطلاعات شخصی بود. برای تعیین اعتبار از روش‌های «اعتبار محتوی» و «اعتبار صوری» استفاده شده است. برای سنجش پایایی ابزار اندازه گیری، از دو روش آزمون مجدد و آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار همبستگی برابر با $r = 0/995$ و سطح معناداری $P = 0/000$ را نشان داد. مقدار آلفا نیز $\alpha = 0/83$ تعیین گردید که نشان دهنده پایایی بسیار بالا است.

تجزیه و تحلیل یافته های توصیفی

با توجه به جدول (1) از مجموع 168 نفر نمونه آماری 84 نفر پسر و 84 نفر دختر می‌باشند.

بیکاری جمعیت جوان جویای کار از دیگر نتایج آن بود. در تحقیق دیگر تحت عنوان "بازار کار، اشتغال و بیکاری" که توسط فرجامی و عباسی انجام شد، بازار کار در دوره 1372-1355 مورد بررسی قرار گرفت. پژوهشی نیز تحت عنوان، «سنجش میزان امیدواری دانشجویان رشته‌های علوم انسانی به اشتغال در آینده و عوامل موثر بر این میزان» توسط نصیرزاده و بیرامی در دانشگاه تبریز انجام شد.

روش مورد استفاده در این پژوهش: تحقیق حاضر به صورت پیمایشی انجام شده به طوری که واحد های مطالعه، دانشجویان و واحد های تحلیل در سطح دانشکده ها بوده و از نظر زمانی بررسی مقطعی است. جامعه آماری کل دانشجویان سه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، علوم تربیتی و روانشناسی و الهیات دانشگاه تربیت معلم آذربایجان (جمعاً 1680 نفر) که در سال تحصیلی 84-85، مشغول به تحصیل بودند. نمونه آماری، 168 نفر (84 نفر دختر و 84 نفر پسر)

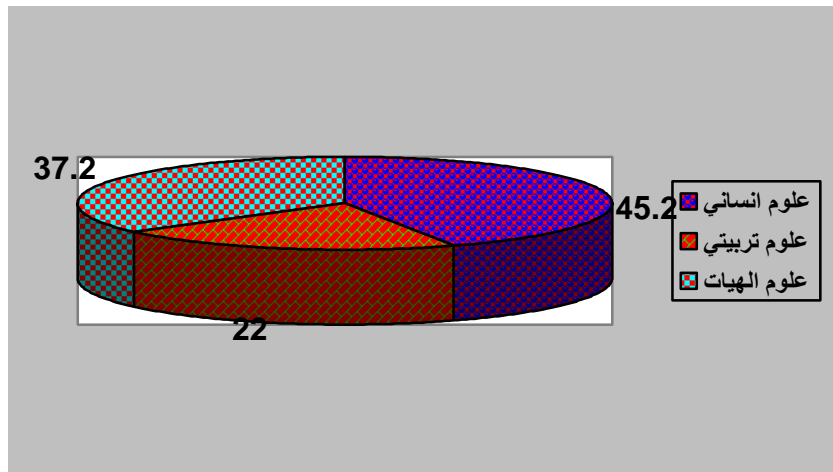
جدول شماره 1- توزیع فراوانی جنس پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد
پسر	84	50
دختر	84	50
کل	168	100

مشغول به تحصیل بودند به عبارت دیگر 45/2 درصد دارای تحصیلات علوم انسانی، 22 درصد تحصیلات علوم تربیتی و 32/7 درصد در رشته‌های الهیات تحصیل می‌کنند.

توصیف نوع تحصیلات پاسخگویان

با توجه به نمودار شماره (2) از 168 نفر نمونه آماری، 76 نفر در دانشکده علوم انسانی، 37 نفر در دانشکده علوم تربیتی و 55 نفر در دانشکده الهیات

نمودار شماره 2- توزیع فراوانی پاسخگویان براساس نوع تحصیلات

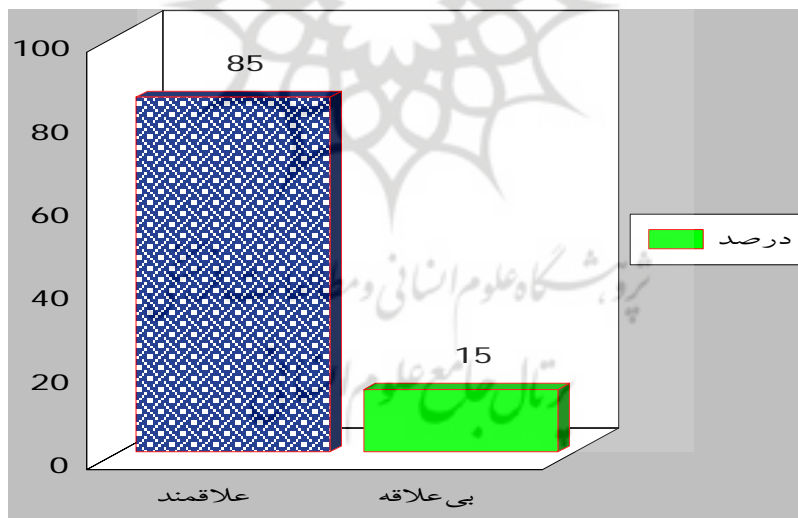
توصیف پاسخگویان با توجه به علاقه به رشته تحصیلی

درصد علاقمند به رشته تحصیلی شان و 15 درصد به

نمودار شماره (3) توصیف پاسخگویان در مقابل

رشته تحصیلی خود بی علاقه اند.

گویه ی «رشته تحصیلی متناسب با علاقه ام می باشد» 85

نمودار شماره 3- توزیع فراوانی پاسخگویان براساس علاقه به رشته تحصیلی

دارند که در آینده بتوانند شغلی متناسب با رشته تحصیلی خود پیدا کنند. بنابر این ملاحظه می شود که میزان خودباوری دانشجویان از لحاظ علاقمندی به رشته خود و کسب هویت علمی در سطح بالایی است ولی انتظار فایده شغلی آنان متناسب با رشته آن هانیست و این شکاف باعث نوعی بد بینی اجتماعی می

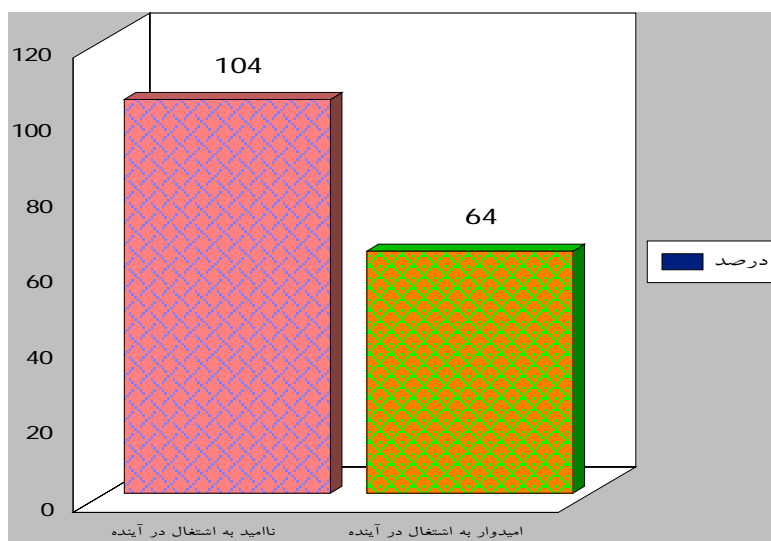
توصیف پاسخگویان براساس امیدواریشان به اشتغال درآینده

با توجه به نمودار شماره (4) از کل نمونه

آماری، 62 درصد امیدوار به اشتغال در آینده متناسب با

رشته تحصیلی خود نمی باشند در مقابل تنها 8% امید

گردد.

نمودار شماره 4- توزیع فراوانی پاسخگویان براساس امیدواری به اشتغال در آینده

معناداری $p = 0/788$ که از 5% بیشتر است و بین دو متغیر ارتباط معنادار وجود ندارد، و این بیانگر آنست که جنسیتی بودن رشته های تحصیلی مد نظر نیستو نمی توان ادعا کرد که رشته ها به توانایی های فیزیولوژیکی بستگی دارند.

آزمون معنی داری رابطه بین جنسیت و میزان امیدواری به اشتغال در آینده

از آنجایی که متغیر جنسیت در سطح اسمی دو حالت و متغیر امید به اشتغال در سطح رتبه ای می باشد، از آزمون خی دو استفاده شد و نتایج نشان داد که در گروه پسران 64/3 درصد (امیدواری کم)، و 35/7 درصد امیدواری زیاد، به اشتغال در آینده دارند. طبق جدول شماره (5) مقدار خی دو 2/426 با سطح

جدول شماره 5- مقدار آزمون خی دو

P	درجه آزادی	خی دو
0/787	5	2/426

آزمون رابطه بین توانایی ها و امیدواری به اشتغال در آینده

از آزمون تحلیل واریانس برای بررسی دو متغیر فوق استفاده شد. با توجه به جدول شماره (6) مقدار $F = 2/789$ با سطح معناداری $p = 0/019$ می باشد در نتیجه بین متغیر فوق ارتباط معنا دار وجود دارد، یعنی بین میزان توانایی های کسب شده و امیدواری به اشتغال رابطه وجود دارد. یعنی هر قدر سطح پیشرفت تحصیلی همراه با احساس توانمندی علمی دانشجویان بیشتر می شود سطح امیدواری در آنان ارتقا می یابد پس یک نگاه فرد گرایانه در امیدواری نسبت به آینده در دانشجویان وجود دارد.

جدول شماره 6- تحلیل واریانس

سطح معنی داری	مقدار F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
0/019	2/789	151833/013	5	759165/1	بین گروهها
		54446/291	162	8820299	درون گروهها
			167	9579464	کل

آزمون معنی داری ارتباط بین نوع تحصیلات و امیدواری به اشتغال در آینده
 (7) مقدار χ^2 دو 10/176 با سطح معنی داری 0/425 =
 P بدست آمده است ارتباط دو متغیر فوق معنادار نیست.
 نتایج در گروه، علوم انسانی در جدول شماره

جدول شماره 7- مقایسه امید به اشتغال دانشجویان بر اساس نوع تحصیلات

کل	علوم دینی	علوم تربیتی	علوم انسانی		
25	10	3	12	فراوانی	بسیار کم
%14/9	%18/2	%8/1	%158	درصد	
25	7	3	15	فراوانی	کم
%14/9	%12/7	%8/1	%19/7	درصد	
54	21	13	20	فراوانی	نسبتا کم
%32/1	%38/2	%35/1	%26/3	درصد	
40	12	11	17	فراوانی	نسبتا زیاد
%23/8	%21/8	29/7	%22/4	درصد	
17	4	6	7	فراوانی	زیاد
%10/1	%7/3	%16/2	%9/2	درصد	
7	1	1	5	فراوانی	بسیار زیاد
%4/2	%18	%2/7	%6/6	درصد	
168	55	37	76	فراوانی	کل
%100	%100	%100	%100	درصد	

جدول شماره 8- مقدار آزمون χ^2 دو

p	درجه آزادی	χ^2 دو
0/425	10	10/176

سطح رتبه ای سنجیده شده است بهترین آزمون برای تعیین ارتباط دو متغیر آزمون χ^2 دو می باشد.
 نتایج جدول شماره (9) درصد دانشجویانی که گزینه های مختلف را انتخاب نمودهاند نشان می دهد.
 با توجه به جدول (10) مقدار χ^2 دو 63/077 و

آزمون معنی داری ارتباط بین علاقه به رشته تحصیلی و میزان امیدواری به اشتغال در آینده.
 باتوجه به اینکه متغیر «علاقه به رشته تحصیلی» در مقیاس رتبه ای و متغیر امیدواری به اشتغال نیز در

$p = 0/000$ است و فرضیه اصلی پذیرفته می‌شود. به عبارت دیگر چنین برداشت می‌شود که هر قدر سطح امیدواری نسبت به آینده شغلی و توان رقابتی دانشجویان بیشتر شود علاقه تحصیلی آنان به رشته

خود نیز بیشتر میشود و ارتباط در متغیر فوق به صورت متقابل و دو طرفه دیالکتیکی است.

جدول شماره 9- مقایسه امید به اشتغال دانشجویان براساس علاقه به رشته تحصیلی

کل	کاملا موافقم	موافقم	نسبتا موافقم	نسبتا مخالفم	مخالفم	کاملا مخالفم	
25	2	10	5	1	2	5	بسیار کم
%14/9	%3/9	%17/5	%14/7	%10	%22/2	%71/4	
25	7	12	6	0	0	0	کم
%14/9	%13/7	%21/1	%17/6	%0	%0	%0	
54	13	14	15	4	6	2	نسبتا کم
32/1	%25/5	%24/6	%44/1	%40	%66/7	%28/6	
40	13	16	8	2	1	0	نسبتا زیاد
%23/8	25/5	%28/1	%23/5	%20	%11/1	%0	
17	9	5	0	3	0	0	زیاد
%10/1	%17/6	%8/8	%0	%30	%0	%0	
7	7	0	0	0	0	0	بسیار زیاد
%4/2	%13/7	%0	%0	%0	%0	%0	
168	51	57	34	10	9	7	کل
%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	

جدول شماره 10- مقدار آزمون خی دو

P	درجه آزادی	خی دو
0/000	25	63/077

با توجه به اطلاعات جدول شماره 4 و سطح معنی داری محقق می‌شود امید به اشتغال با رشته تحصیلی آنان رابطه وجود دارد. برای تعیین شدت رابطه

از ظریب کرامر استفاده شد که نشانگر رابطه قوی بین دو متغیر مذکور می‌باشد.

جدول زیر تعیین شدت روابط متغیرها (علاقه به رشته تحصیلی، امید به اشتغال)

سطح معنی داری	مقدار خی
0/000	0/613

از آنجا که روابط اجتماعی به صورت فاصله ای و امیدواری به اشتغال به صورت رتبه ای مقوله بندی

آزمون رابطه میزان ارتباط اجتماعی و امیدواری به اشتغال در آینده

با خودمان می بینیم بکار برد (به نقل از ستوده، 1381) مثبت بستگی دارد.

برای آزمون این فرضیه از تحلیل واریانس استفاده شد. میانگین افرادی که گزینه های مختلف را انتخاب نمودند در جدول شماره (11) نشان داده شده و جدول شماره (12) مقدار $F = 2/559$ و $p = 0/029$ ، ارتباط معنادار دو متغیر را نشان می دهد.

شده سنجیده شده است، بنابراین از تحلیل واریانس استفاده شده که طبق جدول شماره 11 امیدواری خیلی کم داشتند روابط اجتماعی با میانگین 86، کم 75، نسبتاً کم 80، نسبتاً زیاد 98، و بسیار زیاد 90 است که نشان می دهد افراد با روابط اجتماعی بالاتر امید به اشتغال در آینده بیشتری دارند. پس امید به آینده به خود آینه سانی (کولی اصطلاح خود آینه ای را برای نشان دادن این معنی که ما خود را در آینه رفتار دیگران

جدول شماره 11- مقایسه امیدواری به اشتغال دانشجویان براساس روابط اجتماعی

گزینه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اشتباه معیار	حداقل	حداکثر
	25				0	100
بسیار کم	25	86/0	23/00	4/7107	0	100
کم	54	75/3	17/00	3/4000	0	100
نسبتاً کم	40	80/4	16/80	2/2866	0	100
نسبتاً زیاد	17	88/5	13/57	2/1468	0	100
زیاد	17	98/00	13/69	3/3210	0	100
بسیار زیاد	7	98/14	15/79	5/9476	0	100
کل	7	90/73	17/39	1/3421	0	100
	168				0	100

جدول شماره 12- تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری
369994/7	5	73998/942	2/559	0/029
4684053	152	28913/907		
5054048	167			

شماره (13) میانگین افراد در گزینه های مختلف با سطح معناداری $p = 0/67$ ، (جدول 14) مقدار $F = 2/110$ است و ارتباط بین دو متغیر معنادار نیست.

آزمون معنی داری رابطه بین نیاز به پیشرفت و امیدواری به اشتغال در آینده.

برای بررسی رابطه دو متغیر از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد که با توجه به اطلاعات جدول

جدول شماره 16- مقدار آزمون خی دو

P	درجه آزادی	خی دو
0/150	25	32/269

گزینه های مختلف را انتخاب کردند و جدول (18) مقدار $F = 2/406$ و $p = 0/039$ ، نشان دهنده ارتباط معنادار بین دو متغیر است.

آزمون معنی داری رابطه بین مسئولیت پذیری و میزان امیدواری به اشتغال در آینده

اطلاعات جدول شماره (17) میانگین افرادی که

جدول شماره 17- مقایسه امیدواری به اشتغال دانشجویان براساس مسئولیت پذیری آنان.

گزینه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اشتباه معیار	حداقل	حداکثر
	25				0	100
بسیار کم	25	90/8	19/8	9/3	0	100
کم	54	93/2	13/5	2/7	0	100
نسبتا کم	40	91/1	13/7	1/8	0	100
نسبتا زیاد	40	89/5	10/5	1/6	0	100
زیاد	17	88	15/2	3/6	0	100
بسیار زیاد	7	86	15/1	1/7	0	100
کل	7	92	14/6	1/1	0	100
	168				0	100

جدول شماره 18- تحلیل واریانس

مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معنی داری
2471/6	5	494332		
33280/3	162	205432	2/406	0/039
357517/9	167			

را علامت زده نشان می دهد. جدول شماره (20) مقدار خی دو $43/581$ با سطح معناداری $P = 0/012$ ارتباط معنی دار بین دو متغیر را نشان می دهد.

آزمون معنی داری رابطه بین میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت های اجتماعی و امیدواری به اشتغال برای آزمون رابطه بین دو متغیر میزان مشارکت و امیدواری به اشتغال از آزمون خی دو استفاده شد. جدول شماره (19) نتایج افرادی که گزینه های مختلف

جدول شماره 19 - مقایسه امیدواری به اشتغال دانشجویان براساس میزان مشارکت دانشجویان

کل	خیلی زیاد	زیاد	نسبتا زیاد	نسبتا کم	کم	خیلی کم	
25	1	6	9	4	3	2	بسیار کم
%14/9	%14/3	%14	%12/5	%15/4	%17/6	%66/7	
25	2	2	10	2	8	1	کم
%14/9	%28/6	%4/7	%13/9	%7/7	%47/1	%33/3	
54	3	17	22	10	2	0	نسبتا کم
%32/1	%42/9	%39/5	%30/6	%38/5	%11/8	%0	
40	0	8	21	9	2	0	نسبتا زیاد
%32/8	%0	%18/6	%29/2	%34/6	%11/8	%0	
17	1	7	8	1	0	0	زیاد
%10/1	%14/3	%16/3	%11/1	%3/8	%0	%0	
7	0	3	2	0	2	0	بسیار زیاد
%4/2	%0	%7	%2/8	%0	%11/8	%0	
168	7	43	72	26	17	3	کل
%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	

جدول شماره 20 - مقدار آزمون خی دو

خی دو	درجه آزادی	p
43/581	2/5	0/012

با توجه به اطلاعات جدول شماره 20 و سطح معنی داری محقق می شود امید به اشتغال و میزان مشارکت دانشجویان رابطه وجود دارد. برای تعیین شدت رابطه از ضریب کرامر استفاده شد که نشانگر رابطه قوی بین دو متغیر مذکور می باشد. در واقع با افزایش مشارکت اجتماعی دانشجویان دامنه روابط آن ها بیشتر شده و فرصت های موجود در جهت گسترش شغلی رشته خود آشنایی پیدا می کنند. جدول زیر تعیین شدت روابط متغیرها (میزان مشارکت، امید به اشتغال) را نشان می دهد:

سطح معنی داری	مقدار ضریب خی
0/012	0/509

نوع تحصیلات 45/2% در رشته های علوم انسانی، 22% در رشته های علوم تربیتی و روانشناسی و 32/7% در رشته های الهیات مشغول تحصیل می باشند. از کل نمونه آماری 84/5% اظهار علاقمندی

بحث و نتیجه گیری
نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی بیانگر آن بود که پاسخگویان از لحاظ جنسیت 84 نفر پسر و 84 نفر دختر با میانگین سنی افراد $\bar{x} = 20/92$ و پراکندگی $s = 3/57$ می باشد. از نظر

یافته ها نشان داد که بین نوع تحصیلات و میزان امیدواری به اشتغال ارتباط معنی دار وجود ندارد. حسینی نسب (1371) نیز به نتیجه مشابهی رسیده است (رشته تحصیلی با نوع شغل احراز شده در جامعه مطابقت قابل ملاحظه‌ای نداشت). با توجه به اینکه بیشتر آموزش‌های دانشگاهی به صورت تئوری بوده و جنبه عملی آن کم است، لذا این امر موجب عدم سنخیت دروس دانشگاهی با نیازهای تخصصی و عملی جامعه شده و مشکلات متعددی از جمله مشکل اشتغال فارغ التحصیلان را به دنبال می‌آورد از این رو باید با برنامه ریزی صحیح و همه جانبه این تطابق و همخوانی را ایجاد نمود تا دانشجویان بعد از فراغت از تحصیل با توجه به تخصص خود در جامعه به سهولت مشغول به کار شوند و تخصص خود را در جهت اعتلای جامعه به کار گیرند.

نتایج بین روابط اجتماعی افراد و میزان امیدواری به اشتغال در آینده رابطه معنی داری نشان داد، بدین معنا که هر مقدار که روابط اجتماعی افراد بهتر و روابط بیشتری باشد امیدواری به اشتغال نیز بیشتر می‌شود و نیز بین نیاز به پیشرفت و میزان امیدواری به اشتغال ارتباط معنی دار به دست نداد، ولی مک کلند و همکارانش (به نقل از نائلی، 1376)، به نتایج متفاوت دست یافتند.

در پژوهش حاضر بین دو متغیر میزان توانایی‌های کسب شده و میزان امیدواری به اشتغال

به رشته تحصیلی و 15/5% اظهار بی علافگی کردند همچنین 82% از پاسخگویان معتقد بودند که از امکانات موجود در جامعه در جهت اشتغال استفاده مطلوب نمی‌شود. و بالاخره 62% از دانشجویان درباره اشتغال در آینده متناسب با رشته تحصیلی خود نظر منفی و 28% درصد نظر مثبت دارند.

نتایج نشان داد بین دختران و پسران از لحاظ امید به اشتغال تفاوتی وجود ندارد. این یافته با تحقیق نصیرزاده، (1379) "برای اشتغال در سازمان‌های دولتی تفاوتی بین زنان و مردان وجود نداشت" همسویی داشت. ولی اختلافاتی را بین آزمودنی‌های پسر و دختر در زمینه انتخاب شغل مشخص می‌ساخت که این تفاوت در مورد اشتغال در موسسات غیر دولتی به نفع فارغ التحصیلان پسر بسیار جزئی بود اما تفاوت بین زنان و مردان از لحاظ تمایل به شغل آزاد کاملاً آشکار بود. ولی این نتایج با تحقیق حسینی نسب (1371)، که "پسرها در کاریابی موفق تر از فارغ التحصیلان دختر بودند" مغایرت داشت، زیرا پسرها ممکن است در مشاغل غیر تخصصی راحت تر جذب شوند که این به معنی موفق تر بودن نیست زیرا موفقیت شغلی در گرو همسویی رشته با شغل است که در این تحقیق مورد توجه واقع نشده است. تحقیق ویکسون در ایالات متحده آمریکا در سال 1976 نیز به این نتیجه رسیده است که تبعیضات آموزشی زن و مرد باعث تبعیضات شغلی آنان می‌گردد.

بیشترین اشتغال را ایجاد می‌کنند، به دلیل حلقه ارتباطی قویتر که با سایر بخش‌های اقتصادی دارند بیشترین میزان اشتغال غیر مستقیم را نیز می‌آفریند.

علاقه به رشته تحصیلی، میزان امیدواری به اشتغال در آینده را افزایش می‌دهد، به این معنا که هر چه دانشجوی به رشته تحصیلی خود بیشتر علاقمند باشد به همان اندازه امیدواری به اشتغال در آیند او نیز بیشتر خواهد شد و برعکس. نیاز به پیشرفت را آرزو برای پیش جستن بر یک رفتار معیاری ویژه تعریف کرده‌اند و آن نشان دهنده میل و علاقه فرد نسبت به انجام یک کار و سازمان دادن محیط کار پرتنمر، فایق آمدن بر موانع، افزایش میزان کار، رقابت در انجام کار بیشتر و بهتر و پیش جستن نسبت به دیگران است. نصیرزاده و بیرامی، (1379) نیز به نتایج زیر دست یافتند: با بالا رفتن میزان توانایی افراد، میزان امیدواری به اشتغال نیز بیشتر می‌شود و برعکس، هر چه علاقه به رشته تحصیلی بیشتر باشد میزان امیدواری به اشتغال نیز بیشتر می‌شود. هر چه شرایط بازار کار در جامعه بهتر و امکانات برای ایجاد مشاغل بیشتر باشد میزان امیدواری به اشتغال نیز بیشتر می‌شود. هر چه کارایی رشته تحصیلی بیشتر باشد میزان امیدواری به اشتغال نیز بیشتر است.

پیشنهادات

- اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها باید به عنوان

در آینده رابطه معنی دار به دست آمد. یعنی هر چه توانایی‌های افراد بیشتر باشد، میزان امیدواری به اشتغال نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. این یافته با نتایج تحقیق حسینی نسب (1371)، که در مورد اشتغال فارغ التحصیلان، نحوه کاریابی و مطابقت رشته‌های تحصیلی با شغل، که نشان می‌داد فارغ التحصیلان رشته‌های فنی بیشتر جذب بازار کار شده‌اند، همسویی داشت.

رابطه معنی دار بین دو متغیر مسئولیت پذیری و میزان امیدواری به اشتغال در آینده، بیانگر این است که هر چه میزان مسئولیت پذیری بیشتر شود امید به اشتغال در آینده نیز بیشتر می‌شود و برعکس. بین میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های اجتماعی و امیدواری به اشتغال در آینده رابطه معنی دار وجود داشت. این بدین معناست که هر مقدار مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های اجتماعی بیشتر شود امیدواری به اشتغال نیز برای آنان افزایش پیدا خواهد کرد و بالعکس.

شرایط بازار کار در جامعه و میزان امیدواری به اشتغال در ارتباط معنی دار هستند و هر چه شرایط بازار کار در جامعه بهتر باشد امیدواری به اشتغال نیز بیشتر خواهد شد. در تحقیق فرجامی و عباسی ضمن ذکر عوامل موثر بر عرضه و تقاضای نیروی انسانی، به این نتیجه رسیدند که (به جز بخش‌های آموزش و پرورش، بهداشت و امور عمومی) بخش‌های ساختمانی تولید فرش و منسوجات علاوه بر آن که

اساسی‌ترین استراتژی برنامه ریزی توسعه مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- ۱- بهشتی، محمد باقر. تحلیل اشتغال و بیکاری و آرایه راه حل مناسب، دانشگاه تبریز (1378).
- ۲- پرهیزگار، کمال. اصول و مبانی علمی و طبقه بندی و ارزیابی مشاغل، اشراقی، بی جا (1368).
- ۳- توسلی، غلام عباس. جامعه شناسی کار و شغل. تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب سمت (1382).
- ۴- توفیقی، جعفر. تغییرات در نظام علم، پژوهش و فناوری، فصلنامه علمی پژوهشی رهیافت، شماره 23 تهران (1379).
- ۵- خزاعی، احمد. (ترجمه) اشتغال در جهان سوم، سازمان برنامه و بودجه استان آذربایجان شرقی (1368).
- ۶- خاکی، غلامرضا. روش تحقیق با رویکرد به پایاننامه نویسی، چاپ اول، سازمان مطالعات علمی کشور، تهران (1378).
- ۷- داداش پور، فرخزاد. استراتژی نوین برای آموزش دانشگاهی، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی، تهران (1355).
- ۸- حسینی نسب، داود. بررسی کارایی رشته‌های مختلف تحصیلی، فصلنامه تعلیم و تربیت، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش وزارت آموزش و پرورش، شماره 2، سال هشتم، شماره مسلسل 30، تهران (1371).
- ۹- سرمد، زهره و دیگران. روش تحقیق در علوم رفتاری، آگاه، تهران (1377).
- ۱۰- ستوده، هدایت اله. روانشناسی اجتماعی، تهران، آوای نور (1381).
- ۱۱- شفیق آبادی، عبدالله. راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغل، رشد، تهران (1382) و (1367).
- ۱۲- طاعی، محمد. اشتغال و برنامه‌ریزی انسانی، بی جا،

- چون بین روابط اجتماعی و امید به اشتغال در آینده ارتباط معنی داری وجود دارد بنابراین توصیه می شود برای دانشجویان کارگاه های مهارت زندگی و اجتماعی گنجانده شود.

- برنامه ریزی برای تقویت میزان توانایی ها و مهارت های تخصصی دانشجویان ضرورت دارد.

- علوم انسانی با وجود آنکه برای جامعه جهت دهنده و فکر زا است، در کشور ما غریب و منزوی است، باید اهمیت علوم انسانی را تبیین و امتیازاتی را در این رشته هامطرح کرد تا برای جوانان جذاب باشد.

- اطلاع رسانی مناسب پیش از انتخاب رشته از سوی آموزش عالی به منظور اجتناب از تحصیل در رشته هایی که مورد علاقه داوطلب نمی باشد.

- ارتباط دانشگاه با حوزه خدمات باید مورد تاکید قرار گیرد، زیرا فقط صحبت از ارتباط دانشگاه با صنعت می شود در حالیکه جامعه ایرانی در حال گذار به جامعه خدماتی است. آمارهای سرشماری سال 1385 مرکز آمار ایران نشان داد که 44 درصد شاغلین در مشاغل خدماتی و 36 درصد در مشاغل صنعتی اشتغال دارند.

- تعادل بین پذیرش دانشجو و میزان اشتغال در جامعه ایجاد شود و برنامه های توسعه با ضریب افزایش پذیرش دانشجو در موسسات متناسب

(1377).

۱۳- گنجی، حمزه. روانشناسی کار. تهران،
ارسباران (1382).

۱۴- مرکز آمار ایران (www.sci.org.ir)

۱۵- منصور، جهانگیر. قانون اساسی جمهوری اسلامی
ایران، چاپ 39، آگاه، تهران (1384).

۱۶- نصیرزاده بیرامی، اشراف. سنجش میزان امیدواری
دانشجویان علوم انسانی و اجتماعی به اشتغال در آینده و
عوامل موثر بر این میزان، رساله کارشناسی، دانشکده
علوم انسانی، دانشگاه تبریز (1379).

۱۷- نائلی، محمد علی. انگیزش در سازمان‌ها، دانشگاه
شهید چمران، اهواز (1316).

18- Meeus, W., (1993), Occupational
Identity development school performance
and social support in adolescence finding
a Dutch study. Journal of Adolescence.
winter, pp. 809-818.

19- Super, C.M., (1987), The
Association between self defeating,
personality characteristics, career in
decision, and vocational identity. Journal
of Career Assessment, 6, 1, 69-81.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی